

De toekomst van de gewasbescherming

Terugblik KNPV-voorjaarsbijeenkomst

Op 18 april vond in de Hof van Wageningen de KNPV-voorjaarsvergadering plaats. Dit was een interessante dag over een aantal heel belangrijke ontwikkelingen. Tijdens het middagedeelte waren er vier lezingen, gevolgd door levendige discussies.

Evaluatie Nota Duurzame Gewasbescherming

Sterke vooruitgang, maar niet alle doelen gehaald

Martha van Eerdt, van het Planbureau voor de Leefomgeving, gaf een lezing over de evaluatie van de Nota Duurzame Gewasbescherming. Deze Nota was de leidraad voor het nationale beleid in de periode 1998-2010 en was een uitwerking van een grootscheepse samenwerking: het convenant Duurzame Gewasbescherming. De evaluatie liet zien dat er op alle doelen van de Nota vooruitgang is geboekt, terwijl het economisch perspectief voor de telers behouden is gebleven. Dat is een belangrijk resultaat. Niet alle doelen zijn helemaal gehaald: de milieubelasting door de landbouw is in de periode 1998 – 2004 met 85% gedaald. Daarna stokte de daling. Het doel was 95%. Verder werden er in 2010 nog steeds regelmatig te hoge concentraties van gewasbeschermingsmiddelen in het oppervlaktewater aangetroffen en waren er ook nog te veel knelpunten in de drinkwaterwinning: dit was wel 75% minder dan in 1998, maar het doel was 95% minder. Deze vooruitgang is vooral geboekt door emissiereducerende maatregelen (bijvoorbeeld spuitdoppen) en het niet meer toelaten van de meest schadelijke gewas-

beschermingsmiddelen. Op het gebied van de voedselveiligheid zijn de doelen wel ruim gehaald, mede als gevolg van de bovenwettelijke eisen die supermarkten stellen. Wanneer supermarkten niet slechts naar het eindproduct zouden kijken maar naar het hele productieproces zou hier wellicht nog meer winst te halen zijn.

Arbeidsveiligheid

Op de terreinen van arbeidsveiligheid en ecologische kwaliteit zijn nog duidelijke verbeteringen nodig. De voorlichting aan de medewerkers is onvoldoende en telers missen zelf concrete informatie. Hier kan op korte termijn nog winst worden behaald. Ondanks het belang van voorlichting en bewustwording, was het vooral de strengere wetgeving die ervoor gezorgd heeft dat er zo veel voortgang is geboekt. Het overtreden van de regels is de belangrijkste reden dat er soms nog teveel gewasbeschermingsmiddelen in het grondwater gevonden worden. Ook de handhaving kan dus nog worden verbeterd.

Vooruitblik

Uit de evaluatie bleek dat op de lange termijn winst vooral moet worden gezocht in systeeminnovatie, bijvoorbeeld door meer gebruik te maken van de natuur (randen etc.) en het ontwerpen van een gesloten kassysteem.

Nieuwe Nota Duurzame Gewasbescherming

Johan Edens, van de Nederlandse Voedsel en WarenAutoriteit (NVWA), gaf een presentatie over de nieuwe Nota Duurzame Gewasbescherming, met de beleidsplannen voor de periode 2013 – 2023. Deze nieuwe Nota is noodzakelijk om de neveneffecten van gewasbeschermingsmiddelen zo veel mogelijk te beperken. Niet alle doelen van de eer-

ste Nota zijn immers gehaald en het is nu duidelijk wat er nog moet gebeuren. Voor de EU moet elke lidstaat dit jaar een Nationaal ActiePlan opstellen. Hierin staan onderwerpen en randvoorwaarden genoemd, waaraan elke lidstaat moet voldoen. De nieuwe Nota is echter breder dan het Nationale ActiePlan. De strategie hierin is een gezamenlijke aanpak van het bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en de overheid. De bedoeling is dat alle stakeholders hierbij betrokken zijn: van A(rtemis) tot Z(LTO).

Europese regelgeving

Jo Ottenheim, van Nefyto, gaf een presentatie over de Europese regelgeving: de kaders waarbinnen de sector in de praktijk moet zien te opereren. Met het in werking treden van de Europese Verordening Gewasbeschermingsmiddelen wordt sinds vorig jaar de toelating van middelen op Europees niveau geregeld. Dat geldt onder andere voor de stoffen die in de EU gebruikt mogen worden in middelen en de organisatie van de beoordeling van middelen in drie Europese zones.

Welke stoffen mogen worden gebruikt?

Ottenheim gaf een overzicht van de verschillende stoffen die mogen worden gebruikt. Nefyto is tegen bepaalde beoordelingscriteria die gebruikt worden door de EU: wanneer een bepaalde stof intrinsiek gevaarlijk is wordt het gebruik daarvan niet toegestaan, ongeacht hoe deze stof wordt gebruikt. Dit zijn de zogenaamde 'cut-off criteria'. Ottenheim trok hierbij een vergelijking met Bokito. Deze gorilla is erg gevaarlijk, maar wanneer hij goed opgesloten zit kan hij toch van dichtbij worden bekeken.

Zonale beoordeling

De zonale beoordeling (dus niet de zonale *toelating*) houdt in dat de aanvraagprocedure voor toelating voor een aantal EU-landen tegelijk plaats-

vindt: landen met vergelijkbare omstandigheden zitten in dezelfde zone. De aanvraag wordt gedaan bij een lidstaat, en de andere lidstaten zijn daarbij betrokken. De aanvrager (fabrikant) geeft alle gewenste toepassingen in alle lidstaten binnen de zone aan. De moeilijkste/gevaarlijkste toepassingen worden dan getest. Als die veilig zijn, zijn andere toepassingen waarschijnlijk ook veilig. Dat heet een aanpak volgens de 'risk envelope'. De evaluatie kan behoorlijk complex zijn. Na 18 maanden volgt een uitspraak. Uiteindelijk beslissen de landen zelf of ze een middel toelaten of niet. Ook de tekst van het etiket (gebruiksvoorschrift) kan per land afwijken.

Effecten voor Nederland

Een voordeel van de zonale toelating is dat er mogelijk meer middelen beschikbaar komen voor kleine gewassen: in de oude situatie was het aanvragen van een toelating vaak niet rendabel en nu kan een toepassing in een klein gewas meeliften met een toelating in een groot gewas in de zone. Als bedreiging voor de situatie in Nederland noemde Ottenheim de extra eisen die Nederland kan stellen bovenop de EU-regels. Ook de kosten en de aanvraagtijd zijn een aandachtspunt. Deze verschillen sterk tussen EU-landen. Een aanvraag in Nederland is kost een gemiddelde hoeveelheid tijd, maar is relatief duur.

Topsectoren: de Gouden Driehoek

Tot slot hield **Jaap van Wenum**, van LTO Nederland, een presentatie over de Topsectoren en Plantgezondheid: 'Wat gaan we onderzoeken en hoe gaan we dit financieren en aansturen?' De Topsectoren zijn door het ministerie van EL&I in het leven geroepen om helderheid te krijgen over de thema's, de aansturing en de budgetten van het onderzoek. Hoofdpijnen van het Topsectorenbeleid is de sterke betrokkenheid van het bedrijfsleven bij het onderzoek, geïnspireerd op het LNV-model de Gouden Driehoek van bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheid. Er is gekozen voor een sectorale aanpak middels negen topsectoren. Er is daarbij meer vraagsturing door het bedrijfsleven en de nadruk ligt op meer generieke lastenverlichting, en minder specifieke subsidies. Per topteam is een ambitieuze kennis- en innovatieagenda opgesteld onder leiding van de topteams.

Plantgezondheid in twee Topsectoren

Plantgezondheid is vertegenwoordigd in twee Topsectoren: AgroFood en Tuinbouw & Uitgangsmaterialen. Beide Topsectoren hebben ambitieuze agenda's, met onderwerpen als meer voedsel produceren met minder grondstoffen, en de zekerheid van duurzaam geproduceerd voedsel. AgroFood zet verder in op internationaal leiderschap op het gebied van de export van producten en geïntegreerde systeemoplossingen. De ambitie van de Topsector Tuinbouw en uitgangsmaterialen is om de wereldwijd leidende positie van de Nederlandse land- en tuinbouw in uitgangsmateriaal en *speciality crops* te behouden en waar mogelijk te versterken. Effectieve, schone en veilige gewasbeschermingsmiddelen, -methoden en -maatregelen zijn daarbij onontbeerlijk. Op de lange termijn is daarvan het doel een Nederlandse land- en tuinbouw die nagenoeg emissie- en residuvrij produceert met een sterk verminderde afhankelijkheid van chemische gewasbeschermingsmiddelen.

Agenda plantgezondheid

Voor 2012 is het geplande en lopende onderzoek op het gebied van plantgezondheid grotendeels gehandhaafd. De invulling voor 2013 zal plaatsvinden op basis van een te ontwikkelen 'co-innovatieagenda plantgezondheid', die 1 juni 2012 klaar moet zijn. Kernpunten uit de co-innovatieagenda zijn vitaal gewas, weerbare bodem en substraat, detectietechnieken, integratie van technologie in een teeltmanagementsysteem, en Ecosystemen, zoals kas- en landschapsinrichting. Bij het

vaststellen van deze agenda zijn alle partijen uit de Gouden Driehoek betrokken.

Budget

Deze plannen worden voor ruim tweederde deel gefinancierd door het bedrijfsleven en bijna een derde deel door de overheid: bij AgoFood respectievelijk 184 M€ + 72M€, zowel in 2012 als in 2013 en voor Tuinbouw en uitgangsmaterialen in 2012 respectievelijk 132M€ + 63 M€ en in 2013 140M€ + 64M€. In de discussie die volgde vond Orlando de Ponti dat de sectoren zich hadden laten afschepen met een karige overheidsbijdrage die bij lange na niet in de richting kwam van 40% bedrijfsleven / 60% overheid die bij de presentatie van de Topsector-plannen werd beloofd. Van Wenum vond dat we in deze tijden nog blij mochten zijn met de toegezegde bedragen uit beide Topsectoren.

Na afloop van de presentaties gingen de discussies nog lang door, zowel in de zaal, bij de borrel als tijdens het diner. Er werden veel enthousiaste geluiden gehoord over de invulling van deze middag. De presentaties, met uitzondering van de presentatie over de Nieuwe Nota, staan op www.knpv.org.

Algemene Ledenvergadering – ledenraadpleging over de visie van de KNPV

Tijdens de ledenraadpleging 's avonds werd er gediscussieerd over de toekomstvisie van de KNPV: wat willen we zijn, hoe moeten we ons profileren en hoe blijven we in de toekomst aantrekkelijk voor nieuwe leden? Het mondde uit in de meest levendige ledenvergadering sinds mensenheugenis.

Bestuursvoorzitter Piet Boonekamp begon met een overzicht uit onze statuten: de KNPV is een

belangenvereniging die tot doel heeft het verspreiden van kennis en het bevorderen van samenwerking op het gebied van de bescherming van planten tegen plantenzieken. De KNPV is dus geen beroepsvereniging die de belangen van de leden vertegenwoordigt, maar een hoger doel nastreeft. Het verspreiden van kennis en het bevorderen van samenwerking doen we door bijeenkomsten, publicaties, werkgroepen, excursies, onderwijs en subsidies en bijdragen aan onderwijs. De meeste onderdelen hiervan lopen goed. Boonekamp concludeerde dan ook dat de KNPV een levende vereniging is met een prima bestaansrecht, maar vroeg zich af: "Geldt dit ook voor de toekomst?"

Levendig

Nieuwe leden

Nieuwe aanwas van leden komt vooral doordat potentiële leden zich met de vereniging verbonden voelen of doordat ze er nut van verwachten. Natuurlijke aanwas van studenten is zeer laag. Veel AIO's zijn Engelstalig en zijn hooguit kortstondig actief in de vereniging. We willen Engelstalige onderzoekers wel af en toe een platform blijven bieden om hun resultaten

te presenteren, maar de KNPV moet vooral een brede nationale club blijven, die alle geledingen in zich verbindt.

Er valt te denken aan het actief werven onder niet-landbouwgroepen (milieubewegingen, waterschappen etc.). De aantrekkelijkheid voor nieuwe leden heeft ook te maken met naamgeving, maar vooral ook met hoe de vereniging zich profileert (zie hierna). Dat moet het speerpunt zijn.

Profiel: de termen in de naam

De term 'plantenziektekunde' is te nauw, omdat hier door velen niet direct de associatie wordt gelegd met plaaginsecten en onkruiden. Daarvoor is binnen de KNPV nadrukkelijk wel ruimte. Graag zouden we ook meer plantenveredelaars in de gelederen hebben. De term 'plantgezondheid' dekt de lading beter. Dit houdt meer in dan plantenziekten en meer dan IPM. Dit hoeft niet direct tot naamsverandering van de KNPV te leiden (bijvoorbeeld Koninklijke Nederlandse Plantgezondheidskundige Vereniging), als maar duidelijk is waar we voor staan.

Echter, dat moet dan ook naar buiten toe duidelijk zijn. Plantenziektekunde is nergens in Nederland een aparte opleiding meer. Ook de Plantenziektenkundige Dienst is opgegaan in een breder

verband. Een geschikte Engelse term is 'Plant Health Management', maar deze term is moeilijk te vertalen.

Ook de omschrijving 'bescherming van planten tegen ziekten en plagen', genoemd in de statuten, en de term 'gewasbescherming', de naam van het verenigingsblad, zijn discutabel. Het woord 'gewasbescherming' is in 1970 door de KNPV bedacht als vertaling van het Engelse '*crop protection*', en omvat alle activiteiten die erop gericht zijn onze gewassen gezond te houden. Dus ook bijvoorbeeld bodemecologie, resistentie, IPM en fytosanitaire aspecten. Plantgezondheid is dus het gevolg van gewasbescherming. Voor velen heeft de term echter vooral de associatie met chemische gewasbescherming. Dat klopt dus niet met wat we willen zijn.

Hoe moeten we ons profileren?

De KNPV wordt nooit om een mening gevraagd bij maatschappelijke discussies (NAP, bijen etc.). Dat zou logisch zijn, maar ook weer onmogelijk, vanwege de diversiteit in onze gelederen (van natuur tot Nefyto). De KNPV heeft dus niet één enkele mening, die naar buiten gebracht kan worden, zeker niet door lobbyen. De activiteiten zijn er tot nu toe op gericht om een forum te bieden aan conflicterende visies. Dit doen we al vaak, zowel in het blad als op de (thema) bijeenkomsten. Daarnaast faciliteren we soms het debat daarover (bijvoorbeeld met behulp van stellingen). Debatteren zouden we nog vaker kunnen doen. Een debat mondt meestal niet uit in één opinie.

Wel zouden we, met ons hele ledenbestand kunnen fungeren als breed kenniscentrum, om op

basis van wetenschappelijke literatuur zin van onzin te kunnen scheiden. Daarvoor hebben we genoeg *know-how* in huis. Het KNPV-bestuur zou van de leden het mandaat kunnen krijgen om, bij maatschappelijke plantgezondheids-issues, een werkgroep van experts te formeren die met een wetenschappelijk overzicht kan komen (feiten, geen mening). Het bestuur kan die kennis dan namens de KNPV verwoorden. Deze kennis moeten we actief uitventen, zodat we ook her en der uitgenodigd worden in maatschappelijke debatten.

Waarom moet een KNPV-proof document dan voldoen? Hoe krijg je snel zo'n werkgroep bij elkaar? Wat is een goede communicatiestrategie om de resultaten impact te geven in de maatschappij? Dat zijn vragen waarover we de komende tijd gaan nadenken.

Methoden om zichtbaarder te zijn

Via de website of nieuwsbrief kan steeds aan de leden input worden gevraagd over een bepaald onderwerp. Via het beantwoorden van een vraag ontstaat dan een beeld. Ook is er een KNPV-

LinkedIn-groep gestart (http://www.linkedin.com/groups?gid=4443622&trk=myg_ugrp_ovr). Wellicht is dat een methode om de meningen over bepaalde kwesties duidelijk te krijgen en/of het proces van meningsvorming te sturen. De komende tijd wordt bekeken hoe dat functioneert en hoeveel leden zich actief in discussies mengen. Wordt vervolgd!